

Abstractsamlings

Litteracitet i andraspråksundervisning för vuxna och ungdomar

Linköpings universitet 17-18 oktober 2024

Plenarföreläsare

Prof. Leelo Kevaliik, Linköpings universitet

Språk och kroppen – olika resurser för att göra sig förstådd

För att kommunicera med varandra använder människor språk – ibland olika språk – men även kroppsliga resurser. Vi gestikulerar, himlar med ögonen, suckar och vänder ryggen till.

I detta föredrag kommer jag att visa exempel på hur vi koordinerar kroppsliga handlingar med verbala och hur detta kan te sig helt naturligt på en arbetsplats där det inte går att ta för givet vilka språk kollegorna talar.

Jag diskuterar hur vi kommunicerar med icke-verbala medel och vilka konsekvenser ett multimodalt perspektiv får för hela språkteorin.

Docent Hanna Outakoski, Umeå universitet

Vad vinner man och vad går förlorat när man sätter upp en flerspråkig arena för arvspråkslärande?

Vad händer när talare och inlärare av olika samiska språk möts på en ny pedagogisk arena?

Föredraget presenterar resultat från en aktionsforskningsstudie där en grupp samiska språklärare:

1. utvecklade en uppsättning lokala pedagogiska principer för språkundervisning,
2. satte upp och genomförde tre språkleksmöten med en grupp samiska inlärare från trespråkiga grupper, och
3. utvärderade den nya kompletterande språkarenan i förhållande till läroplansmålen för ämnet samiska, de pedagogiska målen med mötena och det faktiska språkbruket under mötena.

Sessionsföredrag

Helena Aeberhard, [Linköpings universitet](#)

Läsförståelse och provkonstruktion

Bakgrunden till undersökningen är studenters påståenden om att TISUS (Test i svenska för universitetsstudier) läsförståelseprov blir svårare och svårare från år till år. Vanliga kommentarer är att det inte är texterna som är svåra utan frågorna, och att svarsalternativen ligger alltför nära varandra. Syftet med undersökningen är att ta reda på om svårighetsgraden skiljer sig åt mellan proven. Finns det något som tyder på att läsförståelseproven blir svårare över tid och i så fall på vilket sätt?

TISUS läsförståelseprov består av två delar. Den första delen omfattar fem texter med tillhörande uppgifter, vanligtvis 4–8 uppgifter till varje text. Uppgifterna till texterna testar översikts- och närläsning genom dels frågor med svarsalternativ, dels påståenden som ska tas ställning till genom att skriva ”ja” eller ”nej”. Den andra delen är en längre text (3–7 sidor) med flera underrubriker och 15 uppgifter i form av sökläsningsfrågor med öppna svar. Denna del testar således sökläsning/informationssökning. Läsförståelseprovet genomförs på en begränsad tid för respektive del, oftast 50 minuter till del 1 och 25 minuter till del 2.

Materialet i undersökningen består av sex texter från tre tidigare TISUS-prov (två texter från varje prov), som numera är exempelprov för studenterna att förbereda sig inför TISUS. I undersökningen kallas dessa prov för Exempelprov 1, 2 och 3.

Testtagarna är en grupp vuxna personer med annat modersmål än svenska och en akademisk examen från sitt hemland som läser på Korta vägen, ett arbetsmarknadsuppdrag från Arbetsförmedlingen. På Korta vägen studerar deltagarna i huvudsak svenska från B1- till C1-nivå, men även hur den svenska arbetsmarknaden fungerar samt praktik på en passande arbetsplats utifrån deltagarens akademiska utbildning.

Arbetet med sammanställning och analys av materialet pågår, varför resultaten kommer att presenteras på konferensen.

Pia Cederholm, Uppsala universitet

... och därtill författad på god svenska." En diskursanalys av hur andraspråkseleven konstrueras som skribent

"Under gymnasiekurs 3 i svenska och svenska som andraspråk ska eleverna förberedas inför högskolestudier. Avgörande är då det nationella kursprovet med en skrivuppgift som knyter an till den typ av texter studenter på högskolenivå behöver kunna producera. När nuvarande läroplan Gy11 successivt ersätts med Gy25 kvarstår ambitionen i båda svenskämnen att rusta elever för att kunna läsa och skriva vetenskapliga texter, med den specifika litteracitet som utmärker genren. I den här studien analyseras diskurser om andraspråkselevens skrivande på svenska. Materialet består av formuleringar i några styrdokument, dels kursplanerna för svenska som andraspråk i Gy11 och Gy25, dels bedömningsanvisningarna för två kursprov i svenska 3/svenska som andraspråk 3 från 2015. Syftet med studien är att utifrån ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv undersöka hur andraspråkseleven konstrueras som skribent i styrdokument som fastslår vad som är eftersträvansvärt, förtjänstfullt, godtagbart eller inte acceptabelt i elevernas vetenskapliga skrivande. Det teoretiska ramverket bygger på Fairclough (2003) medan analysen metodologiskt är inspirerad av Alford (2015) som i sin avhandling undersökte diskurser kring andraspråkseleven och critical literacy i liknande styrdokument i Australien. Ett förväntat resultat är att kunna belysa det utrymme andraspråkseleven erbjuds i sin utveckling till den sorts skribent som högskolan anses efterfråga, ett utrymme mellan konkurrerande diskurser: en flerspråkighetsdiskurs som erkänner elevens språkliga kompetens som varande av ett annat slag men lika värdefull, en bristdiskurs som fokuserar på de språkfärdigheter som saknas och en instrumentell effektivitetsdiskurs där målet är att eleven så snart som möjligt ska bli behörig till högre studier.

Referenser

- Alford, J. H. (2015). Conceptualisation and enactment of critical literacy for senior high school EAL learners in Queensland, Australia. Queensland University of Technology.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge, Taylor & Francis Group.

Helén Egerhag, Linnéuniversitetet

Specialdidaktik för att främja läsutveckling på svenska som andraspråk

Internationella och nationella jämförelser visar att ungdomar som har svenska som andraspråk som grupp betraktat har sämre målpuppfyllelse i läsförståelse än ungdomar som har svenska som förstaspråk. Ungdomar som har svenska som andraspråk är en heterogen grupp, vilket innebär att förutsättningar för att utveckla god läsförståelse är olika, till exempel vad gäller tid i Sverige, tidigare skolgång och läsförmåga på första- och andraspråket. Läsundervisningen i svenska som andraspråk behöver i större utsträckning än idag vara differentierad för att kunna möta dessa olikheter. Teorin 'The active view of reading' (Duke & Cartwright, 2021) beskriver läsförståelse utifrån de två faktorerna ordigenkänning och språkförståelse och hur dessa faktorer överlappar och påverkar varandra. Kartläggning av elevernas läsförmåga utifrån 'The active view of reading' och att differentiera undervisningen utifrån resultatet kan ge ett specialdidaktiskt perspektiv i läsundervisningen i svenska som andraspråk. I det specialdidaktiska perspektivet betonas också samverkan, vilket i förlängningen skulle kunna bidra till att läsundervisningen i svenska som andraspråk i högre grad kan differentieras för att elever som läser svenska som andraspråk ska ges möjlighet att utveckla god läsförståelse.

Lena Hollstenius, Linköpings universitet

Dörr på glänt mot andra världar: Sva och Sve-lärares samtal om idealbild och utmaningar i det ämnesintegrerade klassrummet.

Läsning och av skönlitteratur kan både motiveras genom att det har en betydelse för elevers språkutveckling och för att eleven i mötet med litteraturen får tillgång till andra världar och andras livsvillkor. Det senare stämmer väl överens med Nussbaums (1997) begrepp narrativ fantasi som hon menar är en förutsättning för att kunna verka som en världsmedborgare i en alltmer globaliserad värld. Nussbaum (1997) menar att skönlitteraturen erbjuder en särskild möjlighet till perspektivtagande. Genom litteraturen får vi möjlighet att möta och utveckla förståelse för andras perspektiv. Andraspråksforskning lyfter fram vikten av språklig stöttning, att elevernas levda erfarenheter lyfts fram och att deras identiteter bekräftas genom undervisningen (Cummins, 2016). Trots att andraspråksforskningen pekar ut en tydlig riktning och den nuvarande läroplanens språkpluralistiska intentioner, visar tidigare forskning dock att utomeuropeiska perspektiv sällan belyses i litteraturundervisningen (Bringéus, 2018, s. 117. Economou, 2018, s.69). Hur kan en litteraturundervisning som matchar dagens mångkulturella och språkligt heterogena klassrum se ut? Vad genomsyrar Sva- och Sve-lärares förhållningssätt till skönlitteratur i undervisningen och hur kommer dessa till uttryck i olika undervisningspraktiker? I min kommande studie ämnar jag genomföra fokusgruppsintervjuer med sva och sve-lärare som undervisar i ämnesintegrerade grupper på högstadiet. En anledning till att intervjua både sva- och sve-lärare är att det motsvarar undervisningsverkligheten i många skolor idag. Utgångspunkt för studien är lärarnas bild av den ideala litteraturundervisningen i relation till det mångkulturella och ämnesintegrerade klassrummet. Med idealbilden som utgångspunkt hoppas jag kunna få förståelse för vad lärarna upplever bidrar till och vad som eventuellt motverkar att denna idealbild realiseras i undervisningspraktiken. Nyckelord: andraspråksundervisning, interkulturell undervisning, litteraturundervisning i svenska som andraspråk, likvärdig undervisning, narrativ fantasi

Referenser

- Bringéus, E. (2011). När känslorna får styra: om litteraturläsning i en mångkulturell gymnasieklass. Licentiatavhandling Malmö: Malmö högskola, 2011. Malmö
- Cummins, J. (2016). Language differences that influence reading development. Instructional implications of alternative interpretations of the research evidence. I P. Afflerbach (Red.), Handbook of individual differences in reading. Reader, text, and context (s. 223-244). Routledge
- Economou, C (2018). "På samma villkor?: Litteraturundervisningens varför och vad i gymnasieämnet svenska som andraspråk. I: Utbildning och Demokrati, ISSN 1102-6472, E-ISSN 2001-7316, Vol. 27, nr 3, Tema: Läsning och demokrati, s. 53-75
- Nussbaum, M. (1997). Cultivating Humanity. A Classical Defense of Reform in Liberal Education. Cambridge & London.

Ewa Jacquet, Christina Hedman, Eva Nilson, Katarina Rejman

Stockholms universitet

Att läsa deckare som en detektiv

Den här presentationen handlar om ett läsprojekt i årskurs 7 i en svensk grundskola med språklig och kulturell diversitet. Syftet är att beskriva hur lekfulla, multimodala aktiviteter i litteraturundervisning med "kroppslighet" som utgångspunkt kan designas, och att undersöka hur elevers förståelse för och engagemang i den lästa romanen kan representeras inom ramen för ett sådant "kroppsligt perspektiv" (Hedman m.fl., 2023). Teoretiskt bygger studien på en New literacy tradition (Barton 2007; Heath 1983), och ett multimodalt perspektiv (Jewitt 2006), men också på Langers (2011) teori om föreställningsvärldar samt på teorier om läsning och kroppsligt meningsskapande (Elam & Widhe 2015; Fatheddine 2018; cf. Säljö 2000). Forskningsprojektet var processorienterat – forskarna planerade och implementerade ett antal undervisningsaktiviteter och växlade således mellan rollerna som deltagare och observatörer. Målet med aktiviteterna, som hade utgångspunkt i en pusseldeckare som lästes i helklass, var att genom estetiska och kroppsliga metoder hjälpa eleverna att konkretisera läsningen. Deckaren utspelar sig i skolans geografiska närområde, och i arbetet med att förutspå och visualisera vad som kunde tänkas hända i berättelsen användes artefakter som symboliserade aspekter av brottet i boken. Eleverna skapade också en "polisvägg" då de agerade detektiver och granskade ledtrådar i berättelsen. De här aktiviteterna uppmuntrade eleverna till olika läsarter - de engagerade sig i referenspunktsänkande och de utforskade möjlighetshorisonter (jfr. Langer, 2017). Slutligen skrev eleverna en analys av deckaren. Det etnografiska materialet (fotografier, fältanteckningar, inspelningar etc.) liksom elevernas texter visar att läsningen genom aktiviteterna konkretiserades och möjliggjorde elevernas djupare förståelse av pusseldeckaren. Flera elever visade engagemang, bland dem "icke-läsare" (Hedman m.fl. 2023). Resultaten visar således att läsning i relation till kroppslighet, det vill säga fysiska och multimodala aktiviteter kan stödja och engagera elevers förståelse av litterär text (jfr. Elam & Widhe, 2015).

Referenser

- Barton, David. (2007). *Literacy: An introduction to the ecology of written language* (2:a uppl.). Blackwell.
- Elam, K. & Widhe, O. (2015). *Läslust och litterär förståelse ur ett kroppsligt perspektiv*. M. Tengberg & C. Olin-Scheller (Red.), *Svensk forskning om läsning och läsundervisning*. Gleerup.
- Fatheddine, D. (2018). *Den kroppsliga läsningen: Bildningsperspektiv på litteraturundervisning*. (diss) Karlstads universitet.
- Heath, Shirley (1983). *Ways with words: Language, life and work in communities and classrooms*. Cambridge University Press.
- Hedman, C. Jacquet, E. Nilson, E. Rejman, K. (2023). *Expressing reading engagement within drama-based literary work. Perspectives from three students in a linguistically diverse classroom in Sweden*. I Ainsworth, S., Griffiths, D., Macrory, G. & Pahl, K. (red.) (2023). *Multimodality and multilingualism: towards an integrative approach*. *Multilingual Matters*. Jewitt, C. (2006). *Technology, literacy and learning: A multimodal approach*. London & New York: Routledge.

Langer, J.A. (2011). Envisioning knowledge: building literacy in the academic disciplines. Teachers College Press. Langer, Judith (2017). Litterära föreställningsvärldar. Litteraturundervisning och litterär förståelse. (Andra upplagan). Daidalos.

Säljö, R. (2000). Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv. Prisma

Karin Joelsson, Linköpings universitet

Hur påverkas ännu ej läs-och skrivkunniga elever på sfi om de får grundläggande läs- och skrivinlärning på sitt modersmål?

Hur påverkas ännu ej läs-och skrivkunniga elever på sfi om de får grundläggande läs- och skrivinlärning på sitt modersmål? Vad sker med identiteten och språkutvecklingen då elevens hela språkliga resurs används i sfi-undervisningen? Föredraget presenterar resultat från en kvalitativ studie där en grupp somaliska kvinnor har intervjuats. Studien har gjorts inom ramen av ett utvecklingsprojekt finansierat av specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Deltagarna i studien har under sex månader tagit del av modersmålundervisning parallellt med sfi-undervisning. Resultatet pekar på att en snabbare läs- och skrivinlärning och en positiv identitetsutveckling sker då första- och andraspråket används parallellt i undervisningen på sfi. Den digitala kompetensen stärks i takt med att läs- och skrivförmågan ökar på elevens förstaspråk. En ökad känsla av självständighet och att vara inkluderad i samhället växer fram då eleverna på egen hand kan ta del av samhällsinformation.

Annie Kangasniemi, Stockholms universitet

Students' perspectives on feedback: writing processes in L2 Swedish lower secondary classrooms

Feedback has the potential to significantly impact student learning (Hattie & Timperley, 2007; Shute, 2008). If ineffective, however, it may not only prove unproductive but also counterproductive to student progress. This study aims to investigate situated feedback processes within writing instruction from the perspective of L2 Swedish lower secondary learners. Previous research frequently conceptualizes feedback as transmission of information with an exclusive focus on linguistic dimensions (Carless & Boud, 2018). The vast majority of these studies employ retrospective methods, such as interviews or self-reporting tools (Boud & Molloy, 2013). It is important to note, however, that the emergent, embedded nature of communicative events is difficult to capture retrospectively. Aligned with more recent views on language and communication, feedback can be conceptualized as context-embedded events where socio-material and emotional dimensions play an equally important role for student language learning (Gravett & Carless, 2023). In order to explore feedback practices in their complexity, the present study will adopt a linguistic ethnographic approach (Copland & Creese, 2015). Writing instruction will be explored through classroom observations and students' concurrent thinking and feeling in relation to feedback will be investigated primarily through think-aloud protocols (Charters, 2003). Real-time data on student thinking, sometimes referred to as the impenetrable "black box" (Black & Wiliam, 1998), could be valuable both to teachers and researchers as they would likely gain a clearer picture of students' writing strategies and how feedback practices, as well as writing instruction, could be adjusted to better meet L2 students' learning needs. The findings of this study have the potential to bring new insights into scaffolding of younger L2 Swedish students' literacy development.

References:

- Black, Paul., & Wiliam, D. (1998). Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. GL Assessment.
- Boud, D., & Molloy, E. (2013). Rethinking models of feedback for learning: The challenge of design. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 38(6), 698–712.
<https://doi.org/10.1080/02602938.2012.691462>
- Carless, D., & Boud, D. (2018). The development of student feedback literacy: Enabling uptake of feedback. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43(8), 1315–1325.
<https://doi.org/10.1080/02602938.2018.1463354>
- Charters, E. (2003). The Use of Think-aloud Methods in Qualitative Research An Introduction to Think-aloud Methods. *Brock Education Journal*, 12(2). <https://doi.org/10.26522/brocked.v12i2.38>
- Copland, F., & Creese, A. (2015). Linguistic ethnography [Elektronisk resurs] collecting, analysing and presenting data. SAGE Publications.
- Gravett, K., & Carless, D. (2023). Feedback literacy-as-event: Relationality, space and temporality in feedback encounters. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 1–12.
<https://doi.org/10.1080/02602938.2023.2189162>

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>

Shute, V. J. (2008). Focus on Formative Feedback. *Review of Educational Research*, 78(1), 153–189. <https://doi.org/10.3102/0034654307313795>

Rickard Karlsson, Linköpings universitet

Verksamma lärares uppfattningar om utbildningen i svenska som andraspråk inom lärarlyftet – en enkätundersökning

Akademisk utbildning för blivande och verksamma lärare antas vara en av flera betydande faktorer som påverkar och förändrar lärarkognitionen, det vill säga lärarnas uppfattningar, antaganden och kunskaper om undervisningen, eleverna och sin egen yrkesroll (Borg, 2003; Llovet Vilà & Nyström, 2023; Bravo Granström, 2019; Lundberg, 2019).

I presentationen diskuteras resultaten från en enkätundersökning som gjordes under våren 2024 på utbildningen i svenska som andraspråk inom lärarlyftet för verksamma lärare på grundskolan 7-9. Syftet med enkäten var att undersöka vilka kunskaper lärarna uppfattar att utbildningen har gett dem för att undervisa flerspråkiga elever och hur den kunskapen kan omsättas i praktiken. Det rör sig om två enkäter, varav den ena riktade sig till lärare som genomgått hela utbildningen, och den andra till lärare som vid tidpunkten för svaren befann sig i mitten av utbildningen. I enkätsvaren kan några mönster urskiljas som kan relateras till uppfattningar om akademisk kunskap, om flerspråkighet och om undervisning av flerspråkiga elever. Det finns också en skillnad mellan studenter som har avslutat sin utbildning och de som befinner sig i mitten av utbildningen.

Tidigare forskning visar att en enspråkighetsnorm till viss del styr lärarnas uppfattningar och avspeglar sig i klassrumspraktiken på ett negativt sätt. Det rekommenderas mer utbildning för att öka medvetenheten och kunskapen om flerspråkiga elevers särskilda förutsättningar (Bravo Granström, 2019; Lundberg, 2019). Internationell forskning visar att akademisk utbildning utvecklar lärarnas kunskaper på flera områden. I synnerhet bidrar utbildningen till en ökad kompetens inom det som kan kallas pedagogisk kunskap, varav utvecklingen av ett professionellt språkbruk är särskilt viktig (Richards, Ho & Giblin, 1996; Freeman, 1993). Det professionella språket hjälper läraren att sätta ord på och förklara den verklighet som möter dem i klassrummet. Samtidigt är det rimligt att anta att det professionella språket formar uppfattningar om vad flerspråkighet är och hur undervisningen av flerspråkiga elever ska ske. I enkätsvaren är det särskilt vissa begrepp, hämtade från universitetskurserna i svenska som andraspråk, som återkommer. Det finns också en viss återkommande innehållslig tematik i svaren som kan kopplas samman med begreppen.

Referenser

Borg, S. (2003) Teacher cognition in language teaching: A review of research on what language teachers think, know, believe, and do. *Language Teaching*, Nr. 36. 81–109.

Bravo Granström, M. (2019a). *Teachers' Beliefs and Strategies when Teaching Reading in Multilingual Settings. Case Studies in German, Swedish and Chilean Grade 4 Classrooms* (avh.) Berlin: Logos Verlag.

Freeman, D. (1993). Renaming experience/reconstructing practice: developing new understandings of teaching. *Teaching and Teacher Education*, Nr. 9. 485–497..

Llovet Vilà, X. & Nyström, F. (2023). Teacher cognition in the foreign language classroom: A literature review from Norway and Sweden. *Nordic Journal of Language Teaching and Learning*, Vol. 11, Nr 1. 118-139.

Lundberg, A. (2019). Teachers' beliefs about multilingualism: findings from Q method research. *Current Issues in Language Planning*, 20:3. 265-283.

Richards, J. C., B. Ho & K. Giblin (1996). Learning how to teach in the RSA Cert. I: D. Freeman & J. C. Richards (red.), *Teacher Learning in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press. 242-259.

Andreas Lagerlöf, Linköpings universitet

Andraspråksundervisning online på komvux

En betydande del av andraspråksundervisningen inom komvux bedrivs idag online (Mufic, 2023). Denna trend syns även internationellt och flertalet forskare menar att undervisning online i vuxenutbildningen är här för att stanna (Kopp et al., 2019; Leszczyński et al., 2018; Pischetola, et al., 2021), detta då vuxna studerande ofta kombinerar studier med arbete och familjeliv (Kara et al., 2019). Onlineundervisning påverkas av den teknik som möjliggör undervisningen och det materiella formen hur lärares didaktiska arbete organiseras och realiserar (Sørensen, 2009). Syftet med studien är att undersöka hur undervisning i andraspråksämnet realiserar i digitala klassrum och vilken roll tekniken spelar avseende undervisningens innehåll och lärarens undervisningspraktik. Hur realiserar andraspråksundervisning i digitala klassrum på komvux? Studiens data består av intervjuer och observationer av lärare på komvux som undervisar online i andraspråksämnet samt för studien relevanta policydokument. Studiens analysmetod utgörs av aktör-nätverksteori (ANT) som används för att analysera interaktionen mellan lärare, teknik, ämnesinnehåll samt elever. ANT har visat sig fruktbart för att studera lärandepraktiker där även materiella aktörers göranden utgör del av de nätverk som analyseras (Fenwick & Edwards, 2010). De preliminära resultaten pekar på att lärare tenderar undervisa explicit i uttal och att tekniken möjliggör att eleverna kan se hur läraren formar sin mun. Då eleverna kan ha avstängt ljud möjliggörs träning på uttal utan att någon hör. Vidare ger flertalet lärare direkt återkoppling på elevernas uttal samt använder sig av multimodalt undervisningsmaterial. Grammatikundervisningen präglas av att lärarna ofta utgår från ett i förhand utarbetat material och upplever det svårt att bedöma hur eleverna tar till sig undervisningens innehåll. Gällande läsning kommer fler elever till tals vid exempelvis litteratursamtal, detta då lärarna tenderar inta en modererande roll, undervisningen blir ofta formaliserad men också individualiserad.

Eva Lindström, Mälardalens universitet

Anna Carling, Mälardalens universitet

Praktikförberedande litteracitetsundervisning – sfi-lärares planering och textarbete

Utbildningen i svenska i svenska för invandrare ska ge nyanlända vuxna möjlighet att ”utveckla ett funktionellt andraspråk” samt ge dem språkliga redskap för att kommunicera och delta aktivt i vardags-, samhälls- och arbetsliv (SKOLFS 2017:91). Utbildningen ska kunna kombineras med exempelvis yrkespraktik och fungerar som ett integrationsverktyg för att underlätta en individs snabba inträde på arbetsmarknaden (Lindberg & Sandwall, 2012). I vilken mån elevens yrkespraktik leder till en framgångsrik språkutveckling är dock inte klarlagt (Sandwall 2013). I internationella undersökningar om vuxnas litteracitet, det vill säga erfarenheter av skrift i olika kulturella kontexter (Barton & Hamilton, 2000), har Sverige legat i framkant vilket innebär att det finns höga litteracitetskrav på den som invandrar hit jämfört med många andra länder (Franker 2013). Internationell forskning om arbetsplatsrelaterad litteracitet (Belfiore et al. 2004) har visat ökade krav på arbetstagares litteracitet i takt med att samhällen övergått till så kallade ’kunskapsekonomier’ (Barton 2009). Förberedelserna av sfi-eleverna inför praktiken i litteracitetsundervisningen är därför angelägen och att kartlägga elevens tidigare erfarenheter av yrkesrelaterad litteracitet en förutsättning för individanpassad undervisning (SOU 2020:66.). I den här studien presenterar vi resultat från ett pågående projekt om sfi-lärares praktikförberedande litteracitetsundervisning. Studien är baserad på enkäter med sfi-lärare i ett tjugotal kommuner samt djupintervjuer med 10 sfi-lärare och utgår ifrån ett sociokulturellt perspektiv ur vilket litteracitet ses som en uppsättning sociala praktiker, så kallade litteracitetspraktiker (Street 1984; Barton 2007), som människor deltar i och utvecklar inom olika domäner (Gee 2015), såsom exempelvis utbildnings-, vardags- och yrkesdomänen samt genom olika modaliteter. I studien undersöks vilken information om elevens tidigare erfarenhet av litteracitet inom yrkesdomänen som kartläggs samt hur lärarna planerar litteracitetsundervisningen utifrån denna. Vilken typ av texter används och vilka litteracitetspraktiker övas i den praktikförberedande litteracitetsundervisningen? Preliminära resultat visar stor variation i textval och arbetssätt bland lärarna.

Referenser

Barton, D. (2007) *Literacy: An Introduction to the Ecology of Written Language*, 2nd ed.; Blackwell: Oxford, UK.

Barton, D. (2009) *Understanding textual practices in a changing world*. In *The Future of Literacy Studies*; Baynham, M, Prinsloo, M., Eds.; Palgrave Macmillan: London, UK, 2009; pp. 38–53.

Barton, D. & Hamilton, M. E. (2000). *Local literacies: Reading and writing in one community*. Routledge

Belfiore, M.E.; Defoe, T.A.; Folinsbee, S.; Hunter, J.; Jackson, N.S. (2004). *Reading Work: Literacies in the New Workplace*. Routledge: London, UK.

Franker, Q. (2013). Att utveckla litteracitet i vuxen ålder – alfabetisering i en flerspråkig kontext. I K. Hyltenstam, & I. Lindberg (red.), *Svenska som andraspråk: I forskning, undervisning och samhälle* (2 uppl., s. 771–815). Studentlitteratur.

Gee, J. P. (2015). *Social linguistics and literacies*. Routledge. Lindberg, I.; Sandwall, K. (2012). *Samhälls-och undervisningsperspektiv på svenska som andraspråk för vuxna invandrare. I: Flerspråkighet: En forskningsöversikt*.

Sandwall, K. (2013). *Att hantera praktiken—om sfi-studerandes möjligheter till interaktion och lärande på praktikplatser*. [Doctoral dissertation] University of Gothenburg. Faculty of Arts. SKOLFS 2017:91. Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Skolverket. SOU 2020:66. *Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk, Betänkande av KLIVA-utredningen*

Street, B. (1984). *Literacy in theory and practice*. Cambridge University Press.

Birgitta Ljung Egeland, Karlstad universitet

Professionella dilemmarum i sfi-lärares berättelser om undervisning med språkstödjare.

Presentationen belyser sfi-lärares berättade erfarenheter av professionella dilemman i arbetet med språkstödjare i undervisningen på studieväg 1. Studien ingår i projektet «Grundläggande litteracitetsundervisning inom sfi» finansierat av Skolforskningsinstitutet och en av de aktioner som genomfördes vid en av de fyra medverkande skolorna handlade om att starta upp ett organiserat arbete med språkstödjare i fyra språk (arabiska, dari, franska, somaliska). Teoretiskt tar studien utgångspunkt i 'Critical Multilingual Language Awareness' (García, 2017), Teacher Language Awareness (Andrews, 2007) och professionella 'dilemmatic spaces' (Fransson & Grannäs, 2013) och är genomförd inspirerad av metoden Critical Incident Technique (Flanagan, 1954) där fokus är kritiska händelser som lärarna identifierar och berättar om. Kritiska händelser kan vara både positiva och negativa erfarenheter, men där man i sin profession utmanas eller den tidigare kunskapen inte räcker till (Butterfield m fl., 2005, Stier m fl., 2012). Materialet har sedan analyserats med hjälp av narrativ analys och presenteras i form av berättelser. Resultatet visar hur dilemman uppstår i mötet mellan sfi-lärare och språkstödjare som ofta grundar sig i osäkerhet, okunskap och liten erfarenhet av att differentiera undervisningen med utgångspunkt i språklig mångfald. I presentationen diskuteras hur synen på flerspråkighet i sfi-undervisningen kan utvecklas och förändras genom att lärarutbildningen bidrar till att stärka både studenters och lärarutbildares kunskap.

Referenser

- Andrews, S. J. (2007). *Teacher language awareness*. Cambridge University Press.
- Butterfield, L. D., Borgen, W. A., Amundson, Norman E., & Maglio, A-S. T. (2005). Fifty years of the critical incident technique: 1954-2004 and beyond. *Qualitative Research*, 5 (4), 475-497.
<https://doi.org/10.1177/1468794105056924>.
- Flanagan, J. C. (1954). The critical incident technique. *Psychological bulletin*, 51(4), 327.
- Fransson, G., & Grannäs, J. (2013). Dilemmatic spaces in educational contexts - towards a conceptual framework for dilemmas in teachers work. *Teachers and Teaching, Theory and Practice*, Vol. 19, s. 4-17, doi: 10.1080/13540602.2013.744195
- García, O. (2017). Critical multilingual awareness and teacher education. I J. Cenoz, D. Gorter & S. May (Red.), *Language awareness and multilingualism*. *Encyclopedia of language and education* (3:e upplagan, Vol 10), (s. 263–280). Springer.
- Stier, J., Tryggvason, M. T., Sandström, M., & Sandberg, A. (2012). Diversity management in preschools using a critical incident approach. *Intercultural Education*, 23(4), 285-296.

Malin Norberg, Umeå universitet

Helene Dahlström, Mittuniversitetet

Flerspråkiga studenters användning av AI i högre utbildning - förutsättningar för lärande och akademisk inkludering i en föränderlig värld

Globaliseringen i världen har inneburit att befolkningen i det svenska samhället nu präglas av kulturell och språklig mångfald. Tidigare studier betonar att studenter med ett annat modersmål än svenska har svårare att tillägna sig förmågan att förstå, läsa och skriva akademiska texter till skillnad från studenter med svenska som modersmål (Blomström & Wennerberg, 2021; Hathaway, 2015). Skriftlig kommunikation spelar en avgörande roll i kunskapsbyggandet, och att behärska akademiskt skrivande blir därför en förutsättning för akademisk framgång (Wingate, 2015). Presentationen beskriver en pågående studie som undersöker hur digital teknologi stöder flerspråkiga studenter att utveckla akademisk litteracitet inom högre utbildning. Projektet syftar till att utforska, identifiera och förstå de möjligheter och utmaningar som flerspråkiga studenter möter när de använder AI i processen att utveckla akademisk litteracitet. Frågeställningar: 1. Vilken typ av multimodala literacypraktiker framträder i högskolestudenters tillämpning av AI? 2. Hur kan relationen mellan AI-användning i högskolestudier och literacypraktiker förstås utifrån ett student agency-perspektiv? Genom intervjuer med lärarstudenter utforskas vilka digitala resurser som används av flerspråkiga studenter och vilka möjligheter och utmaningar som upplevs med användningen av digital teknologi, såsom artificiell intelligens (AI). Ett multimodalt perspektiv (Kress, 2010) kommer att användas för att fånga hur exempelvis bild, skrift och ljud vid användning av digital teknik kan stötta utveckling av akademisk litteracitet. I den tematiska analysen används begreppen affordance (Kress, 2010) och agens (Biesta, 2007) för att förstå de möjligheter och hinder som multimodal digital teknik erbjuder samt hur detta påverkar studenternas handlingsutrymme. Resultaten förväntas ge insikter om hur AI kan berika och begränsa den akademiska praxisen, vilket kan vara av betydelse för att utforma både högskolepedagogiken och annan andraspråksundervisning för vuxna. Denna forskning är särskilt relevant i en tid där teknologiska framsteg, inklusive AI, blir alltmer integrerade i utbildningssystemet och där behovet av stöd för studenter med olika språkliga bakgrunder är tydligt.

Referenser

Biesta, G. (2007). Education and the democratic person: Towards a political understanding of democratic education. *Teachers College Record*, 109(3), 740–769.

<https://doi.org/10.1177/016146810710900302>

Blomström, V. & Wennerberg, J. (2021). Akademiskt läsande och skrivande. (Andra upplagan). Studentlitteratur.

Hathaway, J. (2015). Developing that voice: locating academic writing tuition in the mainstream of higher education, *Teaching in Higher Education*, 20(5), 506–517,

<https://doi.org/10.1080/13562517.2015.1026891>

Kress, G. R. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.

Wingate, U. (2015). Academic literacy and student diversity: the case for inclusive practice. *Multilingual Matters*, <https://doi.org/10.21832/9781783093496>

Annika Norlund Shaswar, Högskolan Dalarna

Åsa Wedin, Högskolan Dalarna

Uttalsundervisning som stöd för skrivande i grundläggande skrivundervisning på sfi

I denna presentation är fokus inriktat mot uttalsundervisning och grundläggande skrivundervisning inom svenska för invandrare (sfi). Deltagarna är sfi-lärare och elever på studieväg 1. Dessa elever har tidigare i sina liv haft begränsade möjligheter att delta i formell undervisning. Studiens syfte är att undersöka om och hur uttalsundervisning och litteracitetspraktiker knutna till den har potential att stödja grundläggande skrivutveckling på ett andraspråk. Studiens forskningsfråga är:

1. Hur utför lärarna uttalsundervisning i relation till undervisning om bokstäver och skrivande? Studiens perspektiv på litteracitet utgår från New Literacy Studies (t.ex. Barton, 2007) där skrivande, läsande och talande ses som sammanvävda i litteracitetspraktiker vilka är kopplade till specifika sociala och kulturella sammanhang. Tidigare forskning (t.ex. Zetterholm, 2017; Wedin & Norlund Shaswar, 2023) har visat att sfi-lärare tenderar att ha begränsad fonologisk kunskap och att forskningen om fonologin och den grundläggande skrivutvecklingen bland vuxna andraspråksinlärare som utvecklar litteracitet på grundläggande nivå fortfarande är begränsad. Studien är baserad på data från två projekt där aktionsforskning (Zeichner, 2001) kombinerats med lingvistisk etnografi (Copland & Creese, 2015). Dessa data består av ljudinspelningar, videoinspelningar, fältanteckningar och artefakter från klassrumsobservation. Analysen utförs utifrån ett ramverk över aspekter på litteracitetspraktiker (Street, 2003; Ivanič m. fl. 2009).

Preliminära resultat visar att i några av de undersökta klassrummen har uttalsundervisning en central roll i den grundläggande skrivundervisningen. Här utgör uttalsundervisning i samklang med undervisning om bokstäver ett stöd för elevernas skrivutveckling. Metaspråklig medvetenhet är i fokus i de litteracitetspraktiker som lärare och elever deltar i här.

Litteratur

Barton, D. (2007). *Literacy. An introduction to the Ecology of Written Language*. Oxford: Blackwell Publishing.

Copland, F. & Creese, A. (2015). *Linguistic ethnography. Collecting, analysing and presenting Data*. SAGE. Ivanič, R. m.fl. (2009). *Improving Learning in College. Rethinking literacies across the curriculum*. Routledge.

Street, B. (2003). What's new in new Literacy studies? Critical approaches to literacy in theory and practice. *Current Issues in Comparative Education* [online] 5 (2): 1523-1615.
http://www.tc.columbia.edu/cice/vol5_nr2/al152.htm

Wedin, Å & Norlund Shaswar, A. (2023). Teachers' perceptions of letter learning among adults: The case of basic literacy education in Swedish for Immigrants. *Nordic Journal of Literacy Research*, 9(1), 39-58. <https://doi.org/10.23865/njlr.v9.3843>

Zeichner, K. (2001). Educational action research. I: P. Reason & H. Bradbury (Eds.), *Handbook of action research: Participative inquiry and practice* (pp. 273–283). Sage.

Zetterholm, E. (2017). Swedish for immigrants: Teachers' opinions on the teaching of pronunciation. Proceedings of the International Symposium on Monolingual and Bilingual Speech 2017. Institute of monolingual and bilingual speech, Chania, Greece.

Pernilla Olsson, Karlstad universitet

Sfi-elevs investering i grundläggande skrift-språksutveckling på ett andraspråk - Litteracitetspraktiker i elevernas vardagsliv och i sfi-undervisningen

I den här presentationen kommer jag att fokusera tre vuxna sfi-elevs skriftspråksanvändning, i såväl deras vardagsliv som inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi). Eleverna har innan migrationen till Sverige haft begränsade möjligheter att delta i formell utbildning och därför inte getts förutsättningar att tillägna sig grundläggande läs- och skrivförmåga. Syftet är att synliggöra elevernas skriftspråksanvändning och beskriva hur deras deltagande i olika litteracitetspraktiker påverkar deras förutsättningar att investera i sin skriftspråksutveckling på svenska. En lingvistisk etnografisk studie ligger till grund för presentationen. Empirin som kommer att presenteras har tagits fram genom klassrumsobservationer, etnografisk skuggning och intervjuer med foton som stimuli. Det emiska perspektivet har varit väsentligt för att betona att det är elevernas perspektiv på sin skriftspråksanvändning som är i fokus. Med utgångspunkt i litteracitetshändelser (observerbara möten mellan eleverna och olika texter) analyserades några av de litteracitetspraktiker som eleverna deltog i. Text inkluderar i sammanhanget en bred repertoar av semiotiska resurser, språk och teknologier, vilket beskrivs genom New Literacy Studies (NLS, Barton, 2007). Förutom NLS utgörs den teoretiska ramen av translitteracitet (Canagarajah, 2013; García, 2020), kritisk litteracitet (Martin-Jones, 2007) och investeringsteori (Darvin & Norton, 2015; Norton, 2000). Resultaten visar att elevernas kunskaper, erfarenheter och behov ofta hamnar i skuggan av ett bristperspektiv på deras förmågor samt en etnocentrisk syn på vad det innebär att vara funktionell litterat. De kommunikativa syften som eleverna har i sin vardag kräver att de använder en samlad repertoar av förmågor, modaliteter och semiotiska resurser på ett sätt som skiljer sig från den skriftspråksanvändning som förekommer i klassrummet. Genom investeringsteorin framträder följaktligen en spänning mellan elevernas agentskap å ena sidan och skolans uppfattning om hur skriftspråket ska användas och utvecklas å andra sidan (se Darvin & Norton 2015, 2020).

Sara Peltokangas, Linköpings universitet

The End of Aesthetic Reading?

The End of Aesthetic Reading? Literature serves as a portal to worlds both real and imagined, inviting readers into realms of beauty and profound human experiences. Yet, the popularity of conventional reading of fiction, especially among young people, is clearly waning. Changes in educational priorities and societal shifts have likely played a role in this decline. The emphasis on standardized testing and assessment-driven curricula has shifted the focus of reading from pleasure to performance. Moreover, the prevalence of digital devices and entertainment options has created distractions that compete with traditional reading. Through an analysis of students' reading strategies, this paper considers whether digital reading, characterised by its rapid pace and goal-oriented nature, may in fact contribute to the loss of what Rosenblatt (1978) has influentially termed aesthetic reading. By discussing different forms of reading in the media ecology of a digitised society, this paper ultimately asks whether all reading risks becoming purely efferent, focused solely on extracting information rather than savouring the nuances of language and storytelling. Is it in fact possible that the diminishing reading proficiency among young pupils reflects a lack of exposure to aesthetic reading experiences? There is a pressing need to rethink reading in order to find ways of cultivating an appreciation for the aesthetic experience of literature in our time. Considering how new forms of reading might reshape the notions of aesthetic and efferent reading is a first important step in that direction.

Keywords: aesthetic reading, digital reading, literature education, efferent reading, Louise Rosenblat

Katarina Rejman, Stockholms universitet

Ulrika Magnusson, Stockholms universitet

Camilla Rosvall, Åbo Akademi

Meningsfulla stötningsstrategier – svenskundervisning i flerspråkig kontext i Finland och Sverige

Språket svenska undervisas i två nationella kontexter, Finland och Sverige, utifrån olika förutsättningar avseende policy och utrymme för användning av svenska (Spolsky, 2021) vilket avspeglas i olika undervisnings-/läroämnen, exempelvis Svenska och litteratur, A-svenska och B-svenska i Finland, samt Svenska och Svenska som andraspråk i Sverige. Bland de elever som undervisas i dessa ämnen är flerspråkighet ofta framträdande. Flerspråkigheten kan ta sig varierande uttryck i olika undervisningsmiljöer, och därmed behövs det olika anpassningar och stötningsstrategier för undervisningen i och på svenska. I den här studien undersöker vi hur stötning tar sig uttryck i några ”glödade ögonblick” från observationer av undervisning i språkintröduktion i Sverige samt språkbadsundervisning och reguljär undervisning i svenska i Finland, där eleverna undervisas mot målen i årskurs 7–9. Glödande ögonblick är sådana som talar till forskaren, väcker intresse och känslor och därför manar till vidare analys (MacLure, 2013). I analysen av ögonblicken fokuseras lärarens interaktiva stötning (Hammond & Gibbons, 2005). Här undersöks också lärarens flexibla och situerade implementering av nationella mål för undervisning i svenska i förhållande till elevernas varierande kunskaper och språkbakgrund (Spolsky, 2021). De preliminära resultaten visar att den flerspråkiga kontexten kräver en stor inlevelse och utmanar läraren att använda en bred repertoar av stötningsstrategier. Enligt vår tolkning avspeglar undervisningen lärarens höga ambitionsnivå att ge eleverna tillgång till språk för både samhällsdeltagande och personlig utveckling, till exempel i användningen av skönlitteratur i språkintröduktion och utforskande av elevers språkliga repertoarer.

Referenser

Hammond, J. M., & Gibbons, P. (2005). Putting scaffolding to work: The contribution of scaffolding in articulating ESL education. *Prospect*, 20(1), 6–30.

MacLure, M. (2013) Researching without representation? Language and materiality in post-qualitative methodology, *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 26:6, 658-667

Spolsky, B. (2021). *Rethinking language policy*. Edinburgh University Press.

Marta Segura Hudson, Göteborgs universitet

More than a Game: Strengthening subject-literacy through Role-Play in the Content and Language Integrated Learning Classroom

In this study, second language subject literacy refers to the disciplinary language, discourses and genres used by teachers and students to communicate subject content knowledge. Here second language (L2) is defined as all languages learnt after the first language (Ortega, 2013). In content and language integrated learning (CLIL) classrooms, subject literacy is studied via L2, in this case English. In CLIL learning environments, multimodal texts, visuals, and classroom interaction offer vital scaffolding to supporting learning (Walqui, 2006). The study investigates how subject literacy was conveyed via a United Nations role-play task in a plurilingual Swedish upper secondary school and the role this exercise played in learning outcomes. Participating students experience the role play in a course on International Relations, in the 3rd year of the Social Science program. They examine geopolitical relationships and conflict resolution via the policy standpoints of nations in the UN security council, with the goal of passing a resolution. Students study and produce subject specific texts like formal and informal speeches, briefs, and policy resolutions in written and oral forms during the role-play, and its preparation. Interviews with participating students and teachers are being analyzed thematically (Braun & Clarke, 2006; 2019). Further, I intend to employ linguistic methods to consider disciplinary language demonstrated in student texts in line with functional approaches to language analysis (e.g. Halliday, 2014). Preliminary findings in the present study point to task authenticity strengthening the motivation to learn language and subject content in an integrated way. Findings also point to implicit and explicit meta-level scaffolding practices at work in the environment which may have functioned over time (program wise) helping students to achieve the desired learning outcomes. This work presents a part of my doctoral project which aims to understand subject content learning in a Swedish upper secondary CLIL environment when English is employed as a medium of tuition.

Work Cited

- Halliday, M., & Matthiessen, C. (2014). *Halliday's introduction to functional grammar* (4.th ed.).
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise, and Health*, 11(4), 589–597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Ortega. (2013). SLA for the 21st Century: Disciplinary Progress, Transdisciplinary Relevance, and the Bi/multilingual Turn. *Language Learning*, 63(s1), 1–24.
- Walqui, A. (2006) Scaffolding Instruction for English Language Learners: A Conceptual Framework, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 9:2, 159-180, DOI: 10.1080/13670050608668639

Sari Vuorenpää, Stockholms universitet

Eva Söderberg, Högskolan Dalarna

Katarina Rejman, Stockholms universitet

Skönlitteratur i det flerspråkiga klassrummet

Presentation tar avstamp i två genomförda delstudier som handlar om läsning av skönlitteratur i flerspråkiga klassrum, en i årskurs 5 och en i årskurs 9. Syftet är att belysa olika perspektiv på skönlitterär läsning i flerspråkig skolmiljö. Studierna genomfördes i årskurs 5 och 9 på en skola med 800 elever som sammantaget talar över 50 olika språk. Majoriteten av eleverna i studierna har andra modersmål än svenska.

I den ena studien, en kvalitativ fallstudie i åk 5, skrev eleverna spännande texter med gestaltande språk. Som utgångspunkt höglästes några spökhistorier, som skulle fungera som modell för skrivandet. Analysen byggde på Libergs (2017) begrepp didaktisk relief och visade vilka innehållsdimensioner som gavs utrymme respektive trädde tillbaka i undervisningen. Resultatet visade att lärarnas bedömning av elevernas språkliga förmåga ledde till att deras förväntningar på eleverna var låga, vilket påverkade valet av modelltexter, men även lektionens skrifthändelser. Slutsatsen är att elevernas engagemang under lektionerna och deras texter tyder på att högre förväntningar i form av litterärt mer avancerade texter, hade utmanat dem till ännu starkare prestationer.

I den andra studien, i årskurs 9, genomförde vi fokusgruppsamtal med elever som gemensamt läste en ungdomsroman. Här använde vi Langers (2017) teori om positioner en läsare antar under läsningen för att besvara frågor om hur eleverna ser på sig själva som läsare. Resultaten visar att eleverna rör sig mellan positioner och därmed ger prov på litterärt tänkande. Vidare visade resultaten på såväl läslustbegränsningar och utvecklingspotential i litteraturundervisningen. Exempelvis berättar fler elever att de läser skönlitteratur på sina modersmål, vilket inte uppmärksammas i skolan.

I presentationen ger vi exempel på multimodala inslag som engagerat de ungdomar som deltagit i studierna, och diskuterar hur deras litteracitetsutveckling kunde främjas genom att i undervisningen ta tillvara och bygga på de språkliga resurser eleverna har, men som uppenbarligen riskerar lämnas utanför skolans väggar.

Nyckelord: elev- och lärarperspektiv på läsning, flerspråkiga elevgrupper, högläsning, skönlitteratur, textval

Referenser

Langer, J. A. (2017). *Litterära föreställningsvärldar: litteraturundervisning och litterär förståelse*. (Andra upplagan). Daidalos.

Liberg, C. (2017). "Att vara lärare – den didaktiska reliefen". I: Lundgren, U. P., R. Säljö & C. Liberg (red.) *Lärande Skola Bildning. Grundbok för lärare*. Natur & Kultur, s. 351–372.

Robert Walldén, Linnéuniversitetet

Anna Winlund, Göteborgs universitet

Yrkessvenska för kortutbildade: En problematisering av ett skriftspråkligt undervisningsparadigm

Presentationen rapporterar resultat från följeforskning som undersöker en orienteringskurs i yrkessvenska för elever på sfi-nivå A, alltså för elever med mycket kort skolbakgrund. Kursen utgick från studiebesök och arbetsrelaterade teman, såsom bageriverksamhet. Studien bidrar till fältet genom att belysa insatser riktade mot en elevgrupp som ofta har förbisetts i andraspråksforskning (Godfroid & Andringa, 2023). Studien svarar också mot behovet av att belysa aktuella satsningar för att knyta sfi-utbildningen närmare till arbetslivet. Intervjustudier har pekat på upplevda fördelar med sådana ansatser (Febring & Henry, 2022; Walldén, 2023), men det saknas studier som fokuserar på själva undervisningen (se dock Walldén, 2024). Syftet med undersökningen är att undersöka vilka förutsättningar undervisning i yrkessvenska för elever med mycket kort skolbakgrund skapar för att utveckla olika dimensioner av flerspråkig litteracitet. Hornbergers modell för flerspråkighetsutveckling (Continua of Biliteracy) används som teoretiskt ramverk för att analysera undervisningen (se Hornberger, 1989; Winlund, 2020). Det innebär att analysen fokuserar på dimensioner såsom relationen mellan tal och skrift, första- och andraspråk samt vardagligt och formellt språk, liksom på relationen mellan elevernas flerkulturella kunskaper och majoritetsperspektiv. Följeforskningen genomfördes under 2023 och omfattade observationer av 12 lektioner, intervjuer med lärare och elever samt insamling av undervisningsmaterial. Analysen av lärarintervjuerna visar att det fanns en tydlig ansats att utgå från elevernas intressen, flerspråkiga kunskaper, samt att använda ett varierat och multimodalt material. Detaljerade analyser av undervisningen visar dock att elevernas möjligheter till flerspråkig litteracitetsutveckling begränsade av en ensidig orientering mot skriftspråk och majoritetskunskaper. Det innebär att eleverna fick få möjligheter att uttrycka sig muntligt baserat på sina intressen och tidigare kunskaper. Studien pekar på att lärare behöver få stöd i att utveckla och anpassa undervisningsmaterial för att möta elevgruppens behov.

Referenser

- Febring, L., & Henry, A. (2022). Work integrated language learning: Boundary crossing, connectivity, and L2 affordances. *Migration and Language Education*, 3(1), 1–22. <https://doi.org/10.29140/mle.v3n1.639>
- Godfroid, A., & Andringa, S. (2023). Uncovering sampling biases, advancing inclusivity, and rethinking theoretical accounts in second language acquisition: Introduction to the special Issue SLA for all? *Language Learning*, 73(4), 981–1002. <https://doi.org/10.1111/lang.12620>
- Walldén, R. (2024). Contextual elaborations and shifts when adult L2 learners present and discuss workplace-related vocabulary. *Linguistics and Education*, 80, 1–16. <https://doi.org/10.1016/j.linged.2024.101272>
- Walldén, R. (2023). Adult migrants' voices about learning and using Swedish at work placements in basic language education. *Studies in the Education of Adults*. <https://doi.org/10.1080/02660830.2023.2246763>

Winlund, A. (2020). Emergent literacy instruction: 'Continua of biliteracy' among newly immigrated adolescents. *Language and Education*, 34(3), 249–266.
<https://doi.org/10.1080/09500782.2019.1701006>

Elisabeth Zetterholm, Linköpings universitet

Genre som en modell för skrivundervisning på sfi

I en intervjustudie med lärare på sfi var syftet att få mera kunskap om skrivundervisning för vuxna andraspråksinlärare av svenska. Sju lärare deltog och fick svara på frågan om vad skrivundervisning innebär för dem. Deltagande lärare har relevant utbildning med behörighet att undervisa på sfi och arbetar i olika kommuner. De undervisar på olika kurser och studievägar, några i blandade grupper där flera studievägar läser tillsammans på A-, B- respektive C-nivån beroende på elevantalet. Intervjuerna är transkriberade och analyserades utifrån teman (Bryman, 2011) som framkom under de semistrukturerade intervjuerna. För den här presentationen lyfts endast ett tema som var det mest uttalade bland lärarna, nämligen hur de använder genrepedagogik i skrivundervisningen (Gibbons, 2010; Johansson & Sandell Ring, 2010, Martin, 2009). De menar att det är viktigt för eleverna att förstå hur texter är uppbyggda, lära sig olika textstrukturer och hur språket bör användas i olika texttyper för att de ska kunna skriva texter för olika sammanhang i såväl vardagssituationer som yrkesliv. Här, menar lärarna, är cirkelmodellen och genrepedagogiken till stor hjälp i undervisningen. I bearbetningen av texter finns även moment av grammatik, uttal, läsning och ordinläring. Lärarna nämner också att de utformar och varierar undervisningen beroende på behov hos eleverna på de olika studievägarna och kurserna inom sfi. Syftet med skrivandet är att inlärarna ska kunna skriva så att läsaren förstår texten. Alla är överens om att skrivundervisningen tar stor plats på sfi då skrivande är svårt för många av skilda orsaker.

Referenser

- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.
- Gibbons, P. (2010). *Lyft språket, lyft lärandet. Språk och lärande*. Hallgren & Fallgren
- Johansson, B. & Sandell Ring, A. (2010). *Låt språket bära – genrepedagogik i praktiken*. Hallgren & Fallgren).
- Martin, J.R. (2009). Genre and language learning: A social semiotic perspective. *Linguistics and Education*, Vol 20(1), s. 10–21.